

Aan: Overleg overheid
Van: 5.1.2.e Woo, 5.1.2.e Woo
Betreft: Appreciatie RIVM concept rapport "Gezondheidsverkenning omwonenden van landbouwpercelen"
Datum: 16 mei 2018

Het RIVM rapport 'Gezondheidsverkenning omwonenden van landbouwpercelen' wordt eind mei, begin juni door VWS naar de tweede kamer gestuurd. De tekst is reeds definitief. Ctgb heeft geen mogelijkheid gehad om de tekst van te voren in te zien en commentaar te geven.

Voor de duiding van het rapport zijn de volgende zaken voor het Ctgb van belang:

- Het rapport legt statistische verbanden tussen gezondheid en nabijheid van landbouwpercelen. Er is daarbij gezocht naar relaties tussen gezondheidsklachten en teelten, niet naar relaties tussen gezondheidsklachten en gebruikte stoffen. Zaken als: daadwerkelijk gebruik van gewasbescherming stoffen, frequentie daarvan, gebruik van combinaties van gewasbescherming stoffen, biologische teelten, gebruik van meststoffen, grondsoort e.d. zijn niet meegenomen in het rapport.
- Het betreft een epidemiologisch onderzoek. Uit dergelijk onderzoek kunnen geen oorzaak-gevolg relaties worden afgeleid. Dit soort onderzoek kan hooguit aanwijzingen geven voor het initiëren van vervolgonderzoek naar specifieke oorzaak-gevolg relaties .

Het rapport geeft verslag van een verkennend onderzoek dat het RIVM, Universiteit Utrecht en NIVEL hebben uitgevoerd naar de gezondheid van omwonenden rond landbouwpercelen. Over het algemeen concludeert het rapport dat er geen duidelijke verbanden waren tussen gezondheid en de nabijheid van landbouwpercelen. Mensen die dichterbij landbouwpercelen wonen leken over het algemeen zelf iets gezonder te zijn dan verder die er verder vandaan woonden, wat mogelijk met levensstijl te maken heeft.

De conclusie wordt gemakkelijk overschaduwd door verdere bevindingen. De neiging van lezers om toch te zoeken naar significante associaties is sterk en kan er gemakkelijk toe leiden dat de aandacht van de hoofconclusie wordt afgeleid.

De constatering dat "mensen met veel landbouwareaal dichtbij huis over het algemeen wat gezonder lijken te zijn dan mensen die ook in een nietstedelijke omgeving wonen maar geen of weinig landbouw in de nabije omgeving hebben" kunnen niet verklaard worden uit de gegevens en laat zien dat de statistische analyses nog veel onzekerheden bevatten die de resultaten beïnvloeden.

Het rapport maakt wel melding van een mogelijke toename in sterfte aan luchtwegaandoeningen bij maïspancelen waarbij het niet duidelijk is of gewasbeschermingsmiddelen de oorzaak zijn of andere factoren zoals fijnstof aangezien het onderzoek niet gekeken heeft naar feitelijke blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen. Daarnaast beschrijft het rapport enkele effecten waarvoor het verband met de nabijheid van een specifiek gewas onvoldoende eenduidig was, maar wel verder onderzoek verdienen zoals oogirritatie en de ziekte van Parkinson in de nabijheid van fruitteelt.

Het rapport legt geen verbanden tussen het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en gezondheidseffecten. Gezien de gegevens die gebruikt zijn kan dat ook niet. De eerste alinea van de samenvatting suggereert echter wel dat het onderzoek daar iets over zou kunnen zeggen. Het Ctgb steunt het uitvoeren van verder onderzoek naar blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen bij omwonenden. Met betrekking tot het mogelijke verband van de ziekte van Parkinson en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen lopen al enkele projecten binnen Europa via EFSA.